

DOI: 10.34015/2523-4552.2024.3.07
УДК: 343.14(477)

Цімура Я. В.,
аспірант кафедри кримінально-
правових дисциплін юридичного
факультету Харківського
національного університету
імені В. Н. Каразіна
ORCID: 0009-0001-0133-9335

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПІДСТАВИ ВИЗНАННЯ ДОКАЗІВ НЕДОПУСТИМИМИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

У статті висвітлено результати наукового дослідження сучасних підходів до визначення підстав визнання доказів недопустимими в кримінальному процесі України. Проаналізовано позиції вітчизняних науковців з зазначеного предмета дослідження. За результатами їх критичної оцінки сформульовано власний підхід до визначення кола критеріїв недопустимості доказів. У роботі також приділено увагу проблемі істотності та неістотності порушень кримінальної процесуальної форми та їх впливу на визнання доказів недопустимими у їх нерозривному зв'язку із поняттям очевидної та неочевидної недопустимості доказів. Зокрема до очевидно недопустимих доказів слід в першу чергу відносити ті фактичні дані, недопустимість яких прямо визначена законом, де це ті порушення, які безпосередньо передбачені КПК України. Доведено, що істотність порушення кримінальної процесуальної форми прямо визначена законодавцем, у зв'язку із чим суду не потрібно досліджувати істотність чи неістотність такого порушення, адже статус таких порушень презюмується законодавцем. Всі інші можливі порушення, які не презюмуються законодавцем повинні становити предмет судового дослідження щодо їх недопустимості. Вказується, що саме право суду у разі встановлення очевидної недопустимості доказу припинити його дослідження в судовому засіданні або не досліджувати взагалі є важливою гарантією використання допустимих доказів в кримінальному процесі України. Зазначено про закладену на законодавчому конструкцію презумпції істотності порушень кримінальної процесуальної форми, що породжує очевидну недопустимість доказів.

Ключові слова: кримінальний процес, доказування, недопустимість доказів, кримінальне процесуальна форма, істотність, неістотність порушення, очевидна, неочевидна недопустимість.

Постановка проблеми. У кримінальній процесуальній доктрині розроблено критерії, яким повинна відповідати доказова інформація, та

які повинні лежати в основі її оцінки на предмет допустимості чи недопустимості та слугувати орієнтиром для суду при здійсненні оцінки до-

казів у кожному конкретному кримінальному провадженню та вирішенню справи по суті. Вказані положення продовжують розвиватись, що вимагає їх перегляду та критичної оцінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми недопустимості (допустимості) доказів у кримінальному процесі були предметом досліджень Г. П. Власової, В. І. Галагана, Ю. М. Грошевого, В. С. Зеленецького, А. В. Іщенка, Є. Г. Коваленка, Г. К. Кожевнікова, А. А. Козленка, В. О. Коновалової, В. С. Кузьмічова, В. К. Лисиченка, Л. М. Лобойка, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'янчикова, А. О. Ляша, В. Т. Малярєнка, М. М. Михеєнка, О. Р. Михайленка, В. Т. Нора, О. С. Осетрової, Д. П. Письменного, М. А. Погорецького, З. Д. Смітєнко, В. А. Смирнова, С. М. Стахівського, О. Ю. Татарова, В. М. Тертишника, В. В. Тютюнника, Л. Д. Удалової, В. П. Шибіка, М. Є. Шумила, О. Г. Яновської та ін. Однак, існуючі розбіжності у поглядах щодо кола підстав недопустимості доказів, їх класифікації науковців продовжують існуючу наукову дискусію, яка потребує свого вирішення.

Постановка завдання. Метою проведеного дослідження є формулювання авторських пропозицій щодо уніфікації підходів до розуміння кола підстав недопустимості доказів у кримінальному процесі, визначення поняття їх істотності та неістотності і очевидності та неочевидності.

Виклад основного матеріалу. У кримінальній процесуальній доктрині розроблено критерії, яким повинна відповідати доказова інформація, та які повинні лежати в основі її оцінки на предмет допустимості чи

недопустимості. Науковцями пропонуються підходи до визначення власне критеріїв недопустимості доказів. Так, В. А. Іщенко виділяє такий критерій як порушення прав і законних інтересів учасників кримінального процесу та порушення етичності тактичних прийомів, які використовуються для одержання доказів [1, с. 90]. О. С. Осетрова проводить у своєму дисертаційному дослідженні формує власну позицію щодо кола таких критеріїв. На її думку, доказ слід визнавати недопустимим, якщо не дотримано таких критеріїв: 1) неналежне джерело відомостей та відсутність можливості перевірки походження фактичної інформації; 2) порушення процесуальної форми; 3) неналежний суб'єкт доказування; 4) неналежна процесуальна дія; 5) отримання доказів за допомогою дій, не передбачених процесуальними нормами; 6) порушення гарантованих Конституцією України прав людини й громадянина, отримання доказів із застосуванням насильства, погроз, знуцання над особистістю, із застосуванням інших не законних дій; 7) здогадки і припущення; 8) докази, отримані на підставі недопустимих; 9) докази, зібрані з метою створення негативного враження про особу злочинця [2, с. 56].

Можна побачити, що коло запропонованих у науці критеріїв недопустимості доказів є антиподом сформульованих вимог які висуваються до інформації для визнання її допустимою як доказу. Іншими словами, науковці цілком вірно звертають увагу на те, що порушення правил допустимості має наслідком недопустимість доказів.

Поряд із цим, запропоноване коло критеріїв недопустимості дока-

зів не позбавлено недоліків, про які було зазначено раніше. Зокрема, порушення процесуальної форми передбачає всі інші перелічені дослідницею порушення. Наприклад, перелік можливих джерел доказів прямо визначений у КПК України, а значить змістовно є складовою кримінальної процесуальної форми. Так само це стосується й інших зазначених критеріїв: неналежний суб'єкт доказування, неналежна процесуальна дія. Крім того, останнє поняття є рівним за значенням із поняттям проведення дії, не передбаченої процесуальними нормами. Аналогічно це стосується й такого критерію як порушення гарантованих Конституцією України прав людини й громадянина, отримання доказів із застосуванням насильства, погроз, знущання над особистістю, із застосуванням інших незаконних дій. Кримінальний процесуальний закон на сьогодні визначає такі порядки проведення процесуальних дій, які вже в собі містять превентивні механізми щодо можливих порушень конституційних прав і свобод людини, а отже також становлять складову кримінальної процесуальної форми.

Здогадки та припущення не слід розглядати як критерії недопустимості доказів, бо вони стосуються іншої властивості доказів – достовірність. Так само і факти, зібрані з метою створення негативного враження про особу злочинця стосуються належності доказів.

Важливим критерієм недопустимості доказів, який залишився поза увагою дослідників та про який ми наголошували у попередньому розділі роботи – є одержання доказу за процедурою, яка неправомірно обмежує права і свободи людини,

визначені Конституцією України, міжнародними договорами або законами України. Цей критерій не входить до поняття «кримінальна процесуальна форма», адже це порушення зовсім іншого рівня, та яке характеризує неякість самої кримінальної процесуальної форми, що включає такий ступінь обмеження прав і свобод людини, який не відповідає міжнародним стандартам. На нашу думку, включення цього критерію у судову практику дозволить винести судовий контроль за дотриманням прав і свобод людини під час кримінального провадження на якісно новий рівень.

На підставі вищезазначеного пропонуємо загальне коло критеріїв недопустимості доказів розглядати як у наступному вигляді:

1) порушення кримінальної процесуальної форми, яка може полягати у:

а) одержанні фактичних даних суб'єктом, що є неправомочним проводити процесуальні дії (недопустимий суб'єкт);

б) одержання фактичних даних із джерела, яке не передбачено кримінальним процесуальним законом (недопустиме джерело);

в) одержання фактичних даних за допомогою процесуальної дії, яке не передбачена кримінальним процесуальним законом (недопустима процесуальна дія);

г) одержання фактичних даних внаслідок порушення порядку проведення процесуальної дії (недопустимий порядок проведення процесуальної дії);

2) одержання доказу за процедурою, яка неправомірно обмежує права і свободи людини, визначені Конституцією України, міжнародни-

ми договорами або законами України.

Вказаний перелік критеріїв є узагальненим і представляє собою певну типову модель. Поряд із цим, у науковій літературі цілком слушно відзначається, що не кожне порушення кримінальної процесуальної форми має наслідком недопустимість доказів. Вказане судження, на нашу думку, тісно пов'язане із ще однією науковою дискусією щодо очевидності та неочевидності порушення кримінальної процесуальної форми як підстави для визнання доказу недопустимим. Розглянемо їх детальніше.

Слід відзначити, що думки науковців із цього приводу розділились. Так, одні категорично заперечують можливість використання доказів, незалежно від того, яке порушення було допущено, інші ж пов'язують можливість використання такого доказу із істотністю порушення. Зокрема, відповідно до ст. 412 КПК України, істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону є такі порушення, які перешкодили чи могли перешкодити суду ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення [3]. Однак, як вірно зазначає О. В. Осетрова, зі змісту цієї правової норми не можливо встановити, які саме порушення є істотними [2, с. 57]. На думку вченої: «Істотними порушеннями, які тягнуть за собою визнання доказу недопустимим є такі, які входять до переліку критеріїв недопустимих доказів та викликають сумніви під час їх оцінки. Неістотними, в свою чергу, є порушення, які не відносяться до жодного з критеріїв недопустимості доказів та не викликають сумнівів під час оцінки доказу, не

можуть об'єктивно вплинути на зміст доказового матеріалу та його достовірність; технічні та механічні помилки» [2, с. 64].

На думку В.В. Тютюнника, істотним може бути порушення, що пов'язане із порушенням основоположних (конституційних) прав і свобод людини або таке порушення, яке не може бути усунуто у ході подальшого здійснення кримінального провадження та яке впливає або ж може вплинути на достовірність отриманої інформації [4, с. 95].

До критеріїв оцінки істотності порушень науковець вважає доречним віднести: 1) порушення засад кримінального провадження при збиранні та фіксації доказів; 2) наявність сумнівів у достовірності доказів, отриманих із порушенням прав і свобод людини та які не можуть бути усунуті; 3) отримання доказів із порушенням прав і законних інтересів учасників кримінального провадження, яке не може бути усунуто; 4) порушення конституційних прав і свобод людини при здійсненні кримінального провадження [4, с. 96-97]. Однак, такий підхід вбачається дещо суперечливим. Так, незрозумілим залишається співвідношення запропонованих критеріїв. Наприклад, у чому відмінність між критерієм «наявність сумнівів у достовірності доказів, отриманих із порушенням прав і свобод людини та які не можуть бути усунуті» та «отримання доказів із порушенням прав і законних інтересів учасників кримінального провадження, яке не може бути усунуто». Крім того, порушення засад кримінального провадження як критерій також наближений до інших, адже в основі засад кримінального провадження лежать

права, свободи та законні інтереси учасників кримінального провадження. Поряд із цим, слід погодитись із судженням згаданого науковця, що законодавець навів у ч. ч. 2 та 3 ст. 87 КПК України перелік порушень, які визнані ним апіорі як істотні [4, с. 97]. Нагадаємо, що ними є: 1) здійснення процесуальних дій, які потребують попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов; 2) отримання доказів внаслідок катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження або погрози застосування такого поводження; 3) порушення права особи на захист; 4) отримання показань чи пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитися від давання показань та не відповідати на запитання, або їх отримання з порушенням цього права; 5) порушення права на перехресний допит; 6) отримання доказів з показань свідка, який надалі був визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні; 7) після початку кримінального провадження шляхом реалізації органами досудового розслідування чи прокуратури своїх повноважень, не передбачених КПК, для забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Як справедливо відзначають інші науковці, цей перелік не є вичерпним. Зокрема, Н. М. Басай відзначає, що істотними порушеннями кримінальної процесуальної форми є: 1) проведення С(Р)Д до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, за винятком випадків, передбачених кримінальним процесуальним законом; 2) не про-

ведення роз'яснення прав та обов'язків особам, які беруть участь у проведенні слідчої (розшукової) дії; 3) порушення права підозрюваного чи обвинуваченого на захист; 4) проведення С(Р)Д за відсутності понятних, якщо їх участь є обов'язковою; 5) проведення С(Р)Д за відсутності встановленої законом кількості понятних і при невідповідності особи понятного вимогам, які передбачені до них кримінальним процесуальним законом; 6) проведення С(Р)Д за відсутності учасників, які за законом обов'язково повинні бути присутніми; 7) застосування погроз, насильства, інших незаконних дій, передбачених кримінальним процесуальним законом; 8) проведення С(Р)Д у невстановлений законом час доби без встановлених законом підстав; 9) порушення порядку проведення слідчої дії, передбаченого кримінальним процесуальним законом [5, с. 17]. М. М. Стоянов, в свою чергу до переліку таких підстав відносити отримання фактичних даних у зупиненому кримінальному провадженні в результаті проведення процесуальних дій без відновлення досудового розслідування; із істотним порушенням порядку проведення слідчої (розшукової) дії; з порушенням порядку збирання доказів в іноземних державах при проведенні процесуальних дій за запитом про надання міжнародної правової допомоги; проведення процесуальних дій до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, за винятком огляду місця події [6, с. 320]. Ю. М. Середа пропонує визнавати докази недопустимим, які отримані: 1) неналежним суб'єктом внаслідок порушення вимог закону про підслідність; 2) із джерел дока-

зів, не зазначених у КПК України; 3) за допомогою С(Р)Д, не передбачених КПК; 4) на підставі недопустимого доказу («плоди отруєного дерева»); 5) у результаті показань з чужих слів, джерело яких невідоме; 6) із порушенням інших вимог КПК, що ставить під сумнів достовірність доказової інформації [7, с. 4]. Більш предметний аналіз зазначених підходів показує, що деякі із запропонованих видів конкретизують раніше описані нами критерії моделі недопустимості доказів, що є вкрай позитивним. Крім того, ми можемо побачити, що відносно частини зазначених випадків законодавець прямо вказує на недопустимість доказів, отриманих внаслідок такого порушення, а щодо частини – ні. Наприклад, ті порушення, які описані у ст. 87 КПК України.

Вказані пропозиції безумовно мають цінність як для теорії, так і для правозастосовної практики, адже виступають своєрідним орієнтиром для учасників кримінального провадження, в першу чергу судів, для оцінки доказів.

Окремо слід зазначити, визначені критерії недопустимості доказів та їх підхід щодо істотних та неістотних порушень вказує на дотримання балансу публічного та приватного інтересів у кримінальному провадженні. Це ключ до розуміння цього поняття. Коли ж ми стверджуємо про правопорушення, порушення норми права чи сукупності норм, певного правила чи порядку (процесуальної форми), то таке порушення можна оцінювати за його значенням на істотна та неістотне. У такому разі порушення прав і свобод людини повинно завжди визнаватись істотним правопорушенням, коли як інші

види порушень можуть піддаватись іншій оцінці. Тому, недопустимим завжди є доказ, який отримано з порушенням прав і свобод людини або його неправомірного обмеження, або ж доказ отриманий внаслідок іншого істотного порушення кримінальної процесуальної форми.

Питання оцінки порушення кримінальної процесуальної форми на істотне та неістотне тісно пов'язане із іншою проблемою, яке підіймається у фаховій літературі – очевидною та неочевидною недопустимістю доказів. Порушення цього питання на сторінках наукових праць зумовило законодавче положення ч. 2 ст. 89 КПК України, яке передбачає право судді припинити дослідження доказу в судовому засіданні або не досліджувати його взагалі у разі встановлення очевидної недопустимості такого доказу.

З цього приводу А. В. Панова розглядає очевидну недопустимість доказів як якісну інтегративну характеристику допущених порушень закону щодо порядку збирання доказів. На думку вченої, сутність очевидної недопустимості полягає у тому, що такі порушення кримінальної процесуальної форми є безсумнівними, безперечними і саме в силу цього не потребують здійснення їх перевірки та співставлення з іншими доказами, наявними у процесі [8, с. 189].

Відомі досить вдалі спроби надати перелік тих доказів, які є очевидно недопустимими. Зокрема, О. В. Руденко та Д. О. Захаров до таких відносять: 1) отримані із порушеннями, визначеними у ч. 2 ст. 87 КПК України, оскільки їх недопустимість не пов'язана з фактичними наслідками цих порушень; 2) у разі

відсутності матеріалів або процесуальних рішень, коли діє презумпція незаконності таких дій або рішень (наприклад, у разі проведення обшуку без дозволу слідчого судді); 3) у разі порушення права на перехресний допит за відсутності даних про присутність у судовому засіданні осіб, які можуть приймати в ньому участь; 4) за відсутності даних про залучення захисника, коли його участь є обов'язковою (порушення права на захист) [9, с. 200]. Отже, у зазначеному переліку наковці навели випадки, визначені законодавцем у ч. 2 ст. 87 КПК України, зробивши спробу їх конкретизації. Проте, такий перелік, звичайно є невичерпним.

На думку А. С. Сизоненко, очевидно недопустимими доказами є такі відомості: 1) показання обвинуваченого чи інших осіб, які беруть участь у провадженні, отримані із застосуванням насильства, погроз чи інших незаконних дій з боку слідчого, прокурора або суду; 2) неналежним суб'єктом унаслідок порушення вимог закону про підслідність, підсудність, проведення С(Р)Д без доручення слідчого або особою, яка підлягає відводу тощо; 3) у результаті проведення С(Р)Д без дозволу суду або погодження прокурора 4) з ненаданням або чи недопущенням своєчасно захисника або іншим грубим порушенням права підозрюваного, обвинуваченого на захист; 5) без роз'яснення особам прав особам, які беруть участь у С(Р)Д, або із введенням їх в оману щодо характеру й обсягу таких; 6) із джерел, не передбачених КПК України; 7) за допомогою С(Р)Д, не передбачених КПК, або шляхом проведення таких до початку кримінального провадження; 8) із

показань, які ґрунтуються на чутках, думках, припущеннях; 9) із порушенням процесуальних правил збирання й фіксації доказів; 10) із порушенням заборон чи обмежень, встановлених відносно категорій осіб, які не можуть бути допитані як свідки чи мають право відмовитися давати показання; 11) з порушенням процедури допиту неповнолітніх; [10, с. 57].

Коло очевидно недопустимих доказів визначено також М. І. Шевчуком, який до таких відносить: 1) які отримані внаслідок істотного порушення прав і свобод людини, випадки про що визначені у ст. 87 КПК України та деякі інші: незабезпечення перекладачем учасника кримінального провадження, який не володіє чи недостатньо володіє державною мовою; ненадання доступу до матеріалів досудового розслідування протилежній стороні кримінального провадження, потерпілому до направлення обвинувального акту до суду; проведення НС(Р)Д, які потребують попереднього дозволу прокурора без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов; допит малолітнього свідка за відсутності законного представника, педагога (психолога); допит осіб, які не можуть бути допитані як свідки; 2) здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини; 3) отримані в непередбаченому процесуальним законом порядку: із невстановленого кримінальним процесуальним законом джерела; проведення процесуальної дії неналежним суб'єктом; отримання доказів за допомогою дій, не передбачених процесуальними нормами; 4) докази, про недопустимість яких

вказується в кримінальному процесуальному законодавстві України, наприклад, проведення слідчих (розшукових) дій до внесення відомостей до ЄРДР; проведення слідчих (розшукових) дій після закінчення строків досудового розслідування; проведення слідчих (розшукових) дій після прийняття рішення про зупинення досудового розслідування без винесення постанови про відновлення досудового розслідування; незастосування технічних засобів фіксування процесуальної дії у випадках, якщо воно є обов'язковим; проведення слідчих (розшукових) дій за відсутності понятих, якщо їх участь є обов'язковою [11, с. 210-211].

Висновки. Аналіз вищезазначених наукових поглядів дає підстави стверджувати, що до очевидно недопустимих доказів слід в першу чергу відносити ті фактичні дані, недопустимість яких прямо визначена законом. Це порушення, які безпосередньо передбачені КПК України. Істотність таких порушень з позиції законодавця є очевидною, саме тому такі випадки регламентовані законодавчо. Це означає, що істотність порушення кримінальної процесуальної форми прямо визна-

чена законодавцем, у зв'язку із чим суду не потрібно досліджувати істотність чи неістотність такого порушення, адже статус таких порушень презюмується законодавцем. У такому разі слід вести мову про наявність у законодавстві презумпції істотності порушень кримінальної процесуальної форми, що породжує очевидну недопустимість доказів. Всі інші можливі порушення, які не презюмуються законодавцем повинні становити предмет судового дослідження щодо їх недопустимості. Вбачається, що саме таку модель заклад законодавець у ч. 2 ст. 89 КПК, яка передбачає право суду у разі встановлення очевидної недопустимості доказу припинити його дослідження в судовому засіданні або не досліджувати взагалі.

Інші пропозиції щодо очевидної недопустимості доказів, які пропонуються дослідниками на сьогодні не мають нормативного значення, адже прямо не визначені законодавцем, а тому з формальних підстав вони не можуть визнаватись судами очевидно недопустимими та підлягають оцінці у кожному окремому випадку.

Список використаних джерел

1. Іщенко В. Принцип допустимості і достатності засобів кримінального процесуального доказування. *Право України*. 2003. № 7. С. 90–95.
2. Осетрова О. С. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2016. 216 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 18.05.2024).
4. Тютюнник В. В. Інститут допустимості доказів як гарантія ухвалення законного та обґрунтованого вироку суду : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2016. 220 с.

5. Басай Н. М. Визнання доказів недопустимими в кримінальному процесі України: підстави, процесуальний порядок і правові наслідки : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2012. 20 с.
6. Стоянов М. М. Порушення процесуальної форми та визнання відомостей недопустимими у кримінальному провадженні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3/2. 319–321.
7. Серeda Ю. М. Формування доказів у кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2012. 16 с.
8. Панова А. В. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2016. 226 с.
9. Захаров Д. А., Руденко А. В. Роль суду в формуванні доказової бази в кримінальному провадженні. *Наукові записки Таврійського національного університету ім. В. Я Вернадського*. Серія «Юридичні науки». 2012. Т. 25 (64). № 2. С. 199–204.
10. Сизоненко А. С. Недопустимість доказів у кримінальному судочинстві. *Вісник Верховного Суду України*. 2003. № 5. С. 57–59.
11. Шевчук М. І. Визнання доказів недопустимими: право суду чи обов'язок. *Право і суспільство*. 2017. № 4. Ч. 2. С. 207–215.

Tsimura Y., Postgraduate Student of V. N. Karazin Kharkiv National University
ORCID: 0009-0001-0133-9335

A modern view on the grounds for recognizing evidence as inadmissible in criminal proceedings in Ukraine

The article highlights the results of a scientific study of modern approaches to determining the grounds for recognizing evidence as inadmissible in the criminal process of Ukraine. The positions of domestic scientists on the specified subject of research are analyzed. Based on the results of their critical assessment, an own approach to determining the range of criteria for inadmissibility of evidence is formulated. The work also pays attention to the problem of materiality and insubstantiality of violations of criminal procedural form and their impact on recognizing evidence as inadmissible in their inextricable connection with the concept of obvious and non-obvious inadmissibility of evidence. In particular, obviously inadmissible evidence should primarily include those factual data whose inadmissibility is directly defined by law, where these are those violations that are directly provided for by the CPC of Ukraine. It is proved that the materiality of a violation of criminal procedural form is directly defined by the legislator, in connection with which the court does not need to investigate the materiality or insubstantiality of such a violation, since the status of such violations is presumed by the legislator. All other possible violations that are not presumed by the legislator should be the subject of judicial investigation regarding their inadmissibility. It is indicated that the right of the court, in the event of establishing the obvious inadmissibility of evidence, to stop its examination in the court session or not to examine it at all, is an important guarantee of the use of admissible evidence in the criminal process of Ukraine. It

is noted that the legislative construction of the presumption of the materiality of violations of the criminal procedural form, which gives rise to the obvious inadmissibility of evidence, is laid down.

Keywords: *criminal process, evidence, inadmissibility of evidence, criminal procedural form, materiality, insubstantiality of the violation, obvious, non-obvious inadmissibility.*